

Japon Ekonomisine 'Abenomi' Aşısı

Japonya'nın toplam kamu borcu 2012 itibarıyla yüzde 225 ile rekor seviyede. Bugün borç krizinde olan ülkelerde bile bu oran çok daha düşük; Yunanistan'da yüzde 161, İtalya'da yüzde 126, İspanya'da ise yüzde 83.

1990'ların başından beri durgunluk içerisinde olan Japon ekonomisi, Aralık 2012'de yapılan seçimlerle iktidara gelen Başbakan Shinzo Abe'nin öncülüğünde ekonomik sarmaldan çıkış yolları arıyor. Abe Hükümeti'nin uygulamaya başladığı, parasal genişleme, mali teşvik ve yapısal reformlardan oluşan ve uluslararası çevreler tarafından 'Abenomi' adı verilen politikalar, Japonya'nın durgunluktan kurtulmak için gerekli önlemleri sonuçlardan çekinmeden ve olası siyasi sonuçları göz ardı ederek almaya kararlı olduğunu gösteriyor. Ancak, Japonya'nın karşı karşıya olduğu sorunlar oldukça ciddi.

Japonya'da yirmi yıldan fazla bir süredir devam eden durgunluk giderek derinleşiyor. Dünyanın ikinci ve üçüncü büyük ekonomileri olan Çin ve Japonya'nın son elli yıllık büyüme performanslarını gösteren şekil 1'de görüldüğü gibi Japonya artık negatif büyüme oranları kaydediyor ve Çin'le arasındaki uçurum büyüyor. 2011'de yüzde 0,7 küçülen Japon ekonomisi 2012'de yüzde 1,9 büyüdü, ancak bu büyüme büyük ölçüde Fukuşima felaketi sonrasında

yoğun bir şekilde gerçekleştirilen imar faaliyetlerinden kaynaklandı. Kısa vadede büyüme oranları açısından olumlu bir tablo söz konusu değil.

İhracat zayıflıyor, borç artıyor

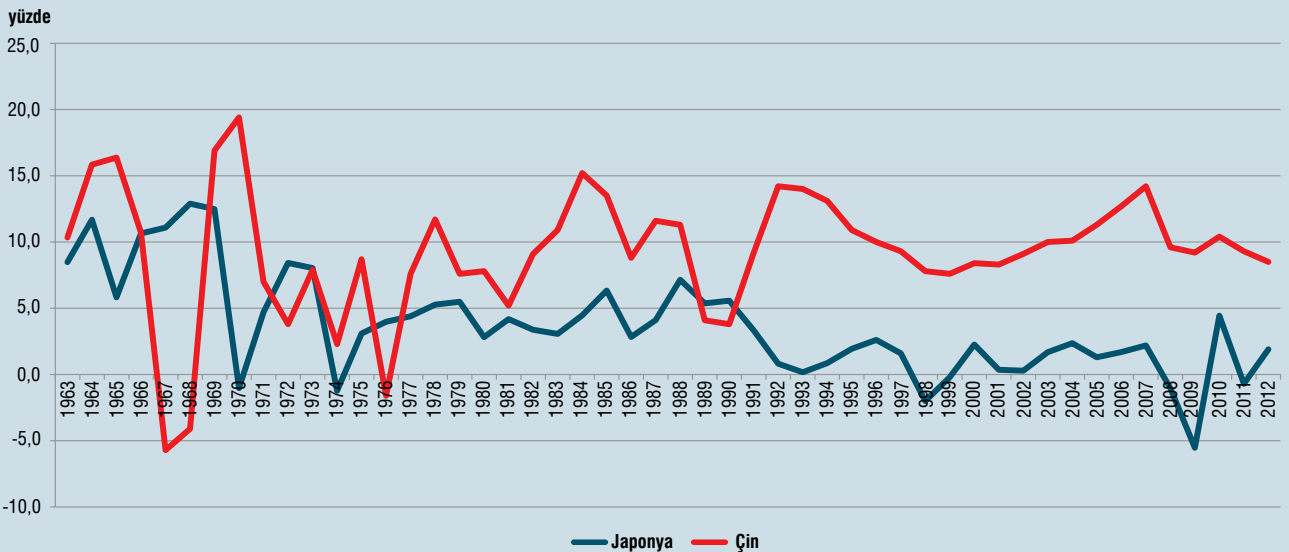
Japon ekonomisi, itici gücü olan ihracat alanındaysa günden güne geri düşüyor. Ülkenin hâlen bir cari hesap fazlası olsa da 2012'nin son ayları itibariyle Japonya tarihinde ilk kez aylık bazda cari açıkla tanıştı. Bu durumun en önemli sebebi de ticaret dengesinin küresel kriz sonrası dönemde küresel pazarlarda talebin daralması ve Japon ihracat ürünlerinin giderek rekabet avantajlarını yitirmeye başlaması nedeniyle ihracat aleyhine değişmesi. Japonya, ilk kez 2011'de ticaret açığı verdi ve bahsi geçen yılda 31,5 milyar dolar olan açık 2012'de 87,1 milyar dolara ulaştı. Fukuşima felaketi sonrası nükleer enerjiye bağımlılığının azaltılması nedeniyle enerji ithalatının artacak olması ve Çin ile yaşanan siyasi sorunların bu ülkeye yapılan ihracatı olumsuz etkilemesi nedeniyle ticaret açığının artmaya devam etmesi muhtemel görünüyor.

Japonya'nın kamu maliyesinde de dengesiz bir durum söz konusu. Ülkenin toplam kamu borcu 2012 itibariyle yüzde 225 ile rekor seviyede. Bugün borç krizinde olan ülkelerde bile bu oran çok daha düşük; örneğin Yunanistan'da yüzde 161, İtalya'da yüzde 126, İspanya'da ise yüzde 83. Japonya'nın borç krizinde olmamasının sebebi ise bu borcun yüzde 90'ının iç borç olması (Yunanistan'da iç borç toplam borcun sadece yüzde 25'i). Başka bir deyişle para Japonya içerisinde el değiştiriyor, Japon hükümeti faiz ödemesini dışarıya değil kendi halkına ve kurumlarına yapıyor. Mevcut denklemde bu durum bir krize yol açmasa da yüksek borç yüzünden kaynaklar kamu yatırımları ya da özel sektöre açılacak krediler gibi daha üretken alanlara yönelemiyor. Diğer yandan deflasyon beklentileri nedeniyle Japonların gelirlerini tüketim yerine tasarrufa yönlendirmeleri, kamu borcunun artmasına ve içeride durgunluğun sürmesine yol açıyor.

Mali teşvik ve parasal genişleme

Abenomi, tüm bu sorunlarla mücadele etmek için tasarlanmış bir önlem pake-

Japonya ve Çin'de Büyüme Oranları (1963-2012)

Kaynak: World Development Indicators.

ti olarak devreye sokuldu. Paketin mali teşvik ayağı ile başta altyapı ve yenilenebilir enerji projeleri olmak üzere kamu harcamalarının artırılmasıyla istihdam yaratılması ve ekonomiye canlılık kazandırılması hedefleniyor. Abe Hükümeti, önümüzdeki beş yıl için kamu harcamalarını 260 milyar dolara çıkartma kararı aldı. Artan ekonomik canlılık, büyümeyi de olumlu yönde etkileyecek.

Abenomi'nin diğer bir önemli unsuru olarak da parasal genişleme karşımıza çıkıyor. Halkın tekrar tüketime geçip ekonomiye ivme kazandırabilmesi için deflasyon beklentilerinin yerini belirli ölçüde enflasyona bırakması gerekiyor. Abe'nin Merkez Bankası'na enflasyon hedefini yüzde 1'den yüzde 2'ye çıkartması yönünde yaptığı baskılar her ne kadar bankanın bağımsızlığını ihlal ettiği gerekçesiyle eleştirildiyse de sonuç vermeye başladı ve Merkez Bankası başkanlığına getirilen Haruhiko Kuroda, kademeli olarak iki yıl içerisinde bu hedefe ulaşılacağını açıkladı. Diğer yandan parasal genişleme kapsamında piyasaya yeni para sürülerek likiditenin artırılması ve piyasalardan hükümet tahvili alınarak faiz oranlarının düşürülmesi gibi önlemler devreye sokuluyor. Bu şekilde iç pazarın canlandırılması ve son dönemlerde fazlasıyla yükselen ve 2007'den bu yana dolar karşısında değeri yüzde 27 artan Yen'in değerinin düşürülerek ihracata yeni bir ivme kazandırılması hedefleniyor.

Yapısal reformların önemi

Abenomi'nin ardındaki temel düşünce, mali önlemler ve para politikaları ile ekonomiye nefes aldirmek ve yapısal reformlar için gerekli zemini hazırlamak. Beş aydır görevde olan Abe Hükümeti, bu konuda henüz somut bir yol haritası ortaya koymamışsa da önceliğin iş gücü piyasasında olacağını tahmin etmek güç değil. Japon ekonomisinin en önemli sıkıntılarında birisi, yaşlanan nüfusu. Bu durum sadece artan sosyal güvenlik harcamaları nedeniyle bütçe üzerinde bir baskı oluşturmuyor, aynı zamanda iş gücünün esnekliğini ve üretkenliğini zayıflatarak olumsuz bir etki de yaratıyor. Abe'nin yeni istihdam yaratmanın yanında, sosyal güvenlik sistemini yeniden yapılandırarak, kadınların çalışma

hayatına katılımını artırarak ve ülkenin kapılarını nitelikli göçmenlere açarak iş gücü piyasasını daha dinamik bir hale getirmesi gerekiyor. Bununla birlikte tasarruflara ve borçlanmaya bağımlılığı azaltacak, enerji tüketiminde ve genel olarak kaynakların kullanımında sürdürülebilirliği temin edecek, ekonomi genelinde üretkenliğin ve verimliliğin artmasını sağlayacak yapısal reformlar Japonya için hayati önem taşıyor.

Japon hükümeti, içeride alınacak bu önlemleri küresel ekonomiyle daha etkin bir şekilde eklemlenmek suretiyle pekiştirmeyi amaçlıyor. 15 Mart 2013'te Japonya, ABD öncülüğünde sürdürülen ve Çin'i dışarıda bırakacak şekilde Pasifik Okyanusu'nun iki yakasını bir serbest ticaret anlaşması çerçevesinde bir araya getirmeyi öngören Trans-Pasifik Ortaklığı müzakerelerine katılacağını açıkladı. Bu açıklamadan sadece on gün sonra Japonya'nın Avrupa Birliği ile de serbest ticaret anlaşması müzakerelerine başlayacağı açıklandı. Japon ekonomisi, küresel rekabette geriye düşmemek ve ihracatını tekrar güçlendirebilmek için bu anlaşmalara ihtiyaç duyuyor.

Abenomi, Japonya'nın ekonomik sıkıntıları için son derece iddialı bir reçete sunuyor. Üstelik kısa vadede meyve vermeye de başladı. Şekil 2'de de görüldüğü gibi Yen, Abe göreve geldiğinden beri değer kaybetmeye başladı. Bu durumun ihracatı canlandırması bekleniyor. Piyasalar da Abe'nin politikalarına olumlu tepki verdi ve 2013'ün ilk üç ayında Japon hisseleri toplamda yüzde 18'lik bir artış sağladı. Ancak uzun vadede Abenomi'nin belirli riskler taşıdığını da not etmek gerekiyor. Enflasyon artışının yanında ücret ve istihdam artışı yeteri seviyede sağlanamazsa parasal genişleme olumsuz sonuçlara; yani üretken bir ekonomi yerine yeni balonlara yol açabilir. Diğer yandan yapısal reformların hangi alanlarda ve ne ölçüde başarıyla yapılabileceği de belirsizliğini koruyor. Mali ve parasal önlemleri güçlü yapısal reformlar takip etmezse, kısa vadeli kazançlar uzun vadeli kazanımlara dönüşemeyecek.

Abenomi, yıllardır sıkıntıdan kurtulamayan Japon ekonomisi için bir çıkış yolu olabilir. Bu aşkı tutacak mı, bunu zaman gösterecek. ■

Yen'in Değerindeki Değişim (Mart 2011 - Mart 2013)

